

čtvrtek 12/6, 19³⁰

Boskovice

kostel sv. Jakuba staršího

Currende

Emilie de Voght, Renate Weytjens / soprán

Kerlijne Van Nevel,

Clare Wilkinson / mezzosoprán

Han Helsen, Roel Van Sevenant / tenor

Reinhard Andries, Arnout Malfliet / bas

Erik Van Nevel / koncepce programu,
umělecký vedoucí

Ve spolupráci

program

Upon The Chant

Erik Van Nevel

Introitus

Ut quaeant laxis

Hymnus in Nativitate S. Johannis Baptistae

Missa Pro Defunctis

Requiem aeternam

Kyrie – Christe – Kyrie

Dies irae

Sanctus & Agnus Dei

Lux aeterna

In paradisum

Beata Maria Virginis

Alma redemptoris

O Virgo Virginum

Ave Maria

Regina caeli

Tota pulchra es

Exodus

Lupus Hellinck (c.1494-1541)

An Wasserflüssen Babylon

Erik Van Nevel

Plorans ploravit

Upon The Chant

William Byrd (c.1540-1623)

Civitas sancti tui

Carlo Gesualdo (1566-1613)

O vos omnes

Heinrich Schütz (1585-1672)

An den Wassern zu Babel à 8, Swv 37

Erik Van Nevel

In exitu Israel

Upon The Chant

Koncert zahajuje hymnus k narození sv. Jana Křtitele; jak bylo typické, text od Guida z Arreza v sobě ukrývá celou stupnici, všechny solmizační slabiky:

Ut quaeant laxis sonare fibris
mira gestorum **fa**muli tuorum,
solve polluti **la**bii reatum
Sancte **Io**annes.

Styl této skladby odpovídá myšlence mé produkce nazvané *Upon the Chant / Nad chorálem*.

Chant je anglický termín pro jednohlasé gregoriánské zpěvy, které katolická církev používá bez přerušení od 9. století. Se souborem *Currende* zpíváme při velkých svátcích v bruselské katedrále a samozřejmě uvádíme právě gregoriánský chorál. Jsou to skutečně nádherné zpěvy, přesto jsem toužil po tom, aby byly pro zpěváky trochu náročnější. Pustil jsem se do jejich polyfonních úprav, vždy se zachováním původního gregoriánského chorálu v jednom ze čtyř hlasů. Při tvorbě těchto aranží jsem se neupínal na hledání něčeho

nového nebo jedinečného. Respektoval jsem původní modus, ale tu a tam jsem k němu přidal zvláštní hudební barvu. Z podnětu samotných zpěváků byly tyto moje skladby vydány, také jsme je natočili na stejnojmenné album a dnes večer je zazpíváme i vám.

První hudební blok obsahuje téměř všechny části gregoriánské zádušní mše **Missa pro defunctis**; některé z nich se dodnes zpívají na pohřbech, a jsou proto stále známé a posluchači rozpoznatelné.

Následující část programu nazvaná **Beata Maria Virginis** obsahuje pouze mariánské zpěvy – gregoriánský chorál oslavující Pannu Marii. Pravděpodobně i mezi nimi uslyšíte některé povědomé melodie. Určitě jste si všimli, že tento program neobsahuje žádnou bujarou ani taneční hudbu, její povaha zůstává spíš klidná a tlumená. Slyšíme v ní zpěvy mnichů a kněží (nebo sester) v opatstvích a klášterech, kde byly tóny přenášeny a rozlévány pomocí románských nebo gotických kleneb do všech chrámových zákoutí.

Třetí a poslední část tohoto programu jsem nazval **Exodus**. Není to zrovna veselé téma, ale hudebně je nadmíru inspirativní. Skladba Lupuse Hellincka z Brugg je krásnou ukázkou pravé vlámské polyfonie. Je složena na text žalmu, který pojednává o bolesti Izraelitů po dobytí jejich města Jeruzaléma Babylóňany. Ve stylu *Upon the Chant* jsem upravil původní gregoriánský chorál *Plorans ploravit*. Text je fragmentem Jeremiášových nářků, který lká nad zničením města. Stejnou skleslost slyšíme i v Byrdově skladbě: opakující se nářek „Jeruzalém, Jeruzalém“ je doprovázen žalostným „stal se pustou krajinou“. Skvostně tlumočeno do tónů! Gesualdo doslova volá: „Ó vy všichni, kdo procházíte kolem, obraťte oči a pohledte: Je snad nějaké utrpení podobné tomu mému?“ Způsob, jakým Gesualdo zachází s harmonií, otřásl hudebním světem své doby: dychtivý a geniální skladatel mátl posluchače harmoniemi, tóninami a modulacemi, které byly na svou dobu zcela neobvyklé. Heinrich Schütz většinu z celkem 150 textů ze starozákonní knihy žalmů upravil pro dvojhlasý sbor. Je pozoruhodné, jak některá slova textu interpretuje se zvláštní něhou typickou pro styl 17. století. Na konci skladby se potěšíme překrásnou osmihlasou zvukovou architekturou.

Nakonec se vrátíme k tématu *Upon the Chant*; zpěv s textem žalmu *In exitu Izrael* jsem zkomponoval speciálně pro závěr této

části programu. Žalmy bývají v kláštorech interpretovány tak, jak je předepsáno: tichým hlasem, přednášeny po verších střídavě jednou a druhou skupinou. Interpretace během nešpor, poslední modlitby dne, se provádí s pauzami mezi první a druhou polovinou každého verše. Vytváří se tak jakési ticho, které po náročném dni navrací klid. Po této večerní modlitbě se mniši ukládají ke spánku. Dalo by se tedy hovořit téměř o ukolébavce.

Erik Van Nevel

Soubor **Currende**, založený v roce 1974 Erikem Van Nevelem, zahájil svou hudební cestu jako Capella Currende. Ačkoli soubor v průběhu let přijal různá jména, například Currende Consort a Capella Sancti Michaelis, nakonec bylo zvoleno jednoduché Currende. Jméno je poctou středověkým studentům, kteří o prázdninách chodili od dveří ke dveřím a vydělávali si zpěvem.

Currende je pečlivě vybranou skupinou vynikajících sboristů, obvykle čtyř až osmi v závislosti na zvoleném programu, někdy soubor obohacují specializovaní instrumentalisté.

Currende je zván na koncertní turné do Itálie, Německa, Japonska, Švédska, Nizozemí, Francie, Izraele, Španělska či Portugalska. Pravidelně vystupuje s orchestry, jako je *Anima Aeterna* Jose Van Immerseela, *La Petite Bande* Sigiswalda Kuijken, *Concerto Köln* Reného Jacobse nebo *Il Giardino Armonico* Giovanniho Antoniniho. Má též velmi rozsáhlou a oceňovanou diskografii čítající více než padesát alb.

Pro Currende je koncert víc než jen série skladeb. Každou skladbu pečlivě vybírá podle povahy, instrumentace, tóniny či atmosféry. Také promyšlené pořadí skladeb a plynulé přechody mezi nimi umocňuje umocňují zážitek.

Currende je těžké zařadit do jediné hudební kategorie. Soubor je proslulý interpretací franko-flámské polyfonie; sofistikovanými a originálními programy se snaží vdechnout nový život tomuto mimořádně cennému flámskému hudebnímu dědictví. Se stejnou vášní však Currende žije i hudbou následujících století, od raně barokního Schütze a Monteverdiho až po vrcholně barokního Händela a Bacha. Kromě toho soubor pravidelně uvádí nová díla, i když vždy v kombinaci se starou hudbou.

Erik Van Nevel vystudoval hru na hoboj, zpěv a dirigování na Lemmensově institutu v Lovani a na Královských konzervatořích v Bruselu a Antverpách, absolvoval mistrovské kurzy ve Velké Británii, Německu a Nizozemí. Je zakladatelem a dirigentem souboru Currende. V letech 1983–2000 byl regenschorim bruselské katedrály a založil tam soubor Capella Sancti Michaelis. Po mnoho let byl nadšeným zpěvákem v legendárním souboru Huelgas Ensemble svého strýce Paula Van Nevela, který jsme již u nás přivítali dvakrát.

Erik Van Nevel vyučuje sbormistrovství a komorní hudbu na Lemmensově institutu, kromě toho stále častěji dává soukromé lekce dirigentům a zpěvákům a je zván jako dirigent a sbormistr i k jiným souborům.

INTROITUS / VSTUP

Hymnus in Nativitate S. Johannis Baptistae /

Hymnus k narození sv. Jana Křtitele

Ut quaeant laxis

Dej, aby v modlitbách tví služebníci
opěvali tvé obdivuhodné skutky,
očisti ústa provinilých,
svatý Jane.

Posel z nebeských výšin sděluje
tvému otci slib tvého zrození,
tvé velikosti, tvé jméno
a příběh tvého života.

Kdo o nebeském poselství
pochybuje, řeč mu je odňata;
ale tvé zrození opět
vrátí němým hlas.

Ještě v lůně své matky
jsi poznal krále v jeho komnatě,
a rodiče velebí tajemství
spásy skrze tebe.

Chvála Otci i Synu zrozenému
ve ctnosti, mocnému
Duchu, Bohu jedinému,
po všechny časy a věky.
Amen.

MISSA PRO DEFUNCTIS / MŠE ZA ZEMŘELÉ

Requiem aeternam

Odpčinutí věčné dejž jim, Pane,
A světlo věčné ať jim svítí,
tobě přísluší chvála, ó Bože, na Sionu
A Tobě se splní slib v Jerusalémě
Vyslyš modlitbu mou
K Tobě všelike tělo přichází

Kyrie eleison

Pane, smiluj se
Kriste, smiluj se,
Pane, smiluj se

Dies iræ

Onen den, den hněvu lkavý
zruší čas, dým vzejde tmavý,
David, Sibylla tak praví.

Strašné chvění, bázeň hrozná
Až se tvorstvo Soudci přizná,
jenž hned řeší a vše pozná.

Zní hlas trouby divně duně,
volá spáče v hrobu lůně,
Pán, kde sedí na svém trůně.

Co mám, běda, promluvit?
Obhájcem kdo má mi býti,
když i dobrý hrůzu cítí?

Ty jsi dal Marii odpuštění,
i lotr dosáhl vyslyšení,
také mně jsi dal naději.

Nepostačí moje prosby.
dej laskavě ty, jenž jsi dobrý,
ať mě nezničí oheň věčný.

Slzavým dnem bude, Pane,
o němž viník k Soudu vstane
z hrobového svého lože!
Tohoto pak šetři, Bože!

Milý Pane Ježíši, dej jim odpočinutí! Amen.
Oběťmi a prosbami ti, Pane, vzdáváme chválu.

Sanctus

Svatý, Svatý, Svatý,
Pán, Bůh zástupů.
Nebe i země jsou plny tvé slávy.

Hosana na výsostech.
Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně.
Hosana na výsostech.

Agnus Dei

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, dej jim odpočinutí,
Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, dej jim odpočinutí,
Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, dej jim odpočinutí věčné.

Lux aeterna

Světlo věčné ať jim svítí, Pane:
Ať jsou navěky s tvými svatými, neboť jsi dobrý.
Pokoj věčný dej jim, Pane
a světlo věčné ať jim svítí.

In paradisum

Ať tě andělé zavedou do ráje, při tvém příchodu tě přivítají mučedníci
a dovedou tě do svatého města Jeruzaléma.
Ať tě přijme sbor andělů a s Lazarem, kdysi chudým, ať máš věčný
odpočinek.

BEATA MARIA VIRGINIS / BLAHOSLAVENNÁ PANNA MARIA

Alma redemptoris mater

Slavná Matko Spasitele,
bráno, jíž vstupujeme do nebe
a hvězdo mořská,
pomoz padlému lidu,
který chce povstat ze svých vin.
Ty, jež jsi porodila k úžasu přírody
svatému Stvořiteli,
Panno předtím i potom,
přijala jsi slova z úst Gabrielových,
bud' pozdravena, smiluj se nad hříšníky.

O Virgo virginum

Ó Panno panen, jak se to může stát?
Neboť před tebou nebyla žádná tobě podobná,
ani po tobě žádná nebude.

Dcery jeruzalémské, proč se mi divíte?
Tajemství, které vidíte, je božské.

Ave Maria

Zdrávas, Maria, milosti plná,
Pán s tebou.
Požehnaná tys mezi ženami
a požehnaný plod života tvého, Ježíš.

Svatá Maria, Matko Boží,
pros za nás hříšné
nyní i v hodinu smrti naší. Amen.

Regina caeli

Královno nebes, raduj se, aleluja,
neboť ten, kterého jsi nosila, aleluja,
vstal z mrtvých, jak řekl, aleluja.
Pros za nás Boha, aleluja.

Tota pulchra es

Jsi nesmírně krásná, láska má,
jsi bez vady.
Tvé rty jsou medová plástev,
pod jazykem máš med a mléko,
tvá vůně je silnější
než vůně všech bylin.
Zima pominula, lijavce přešly,
jsou ty tam.
Po zemi se objevují květy,
voní kvítky vinné révy,
v kraji je slyšet hrdliččin hlas.
Vstaň, přítelkyně má,
se mnou z Libanónu půjdeš,
budeš korunována.

EXODUS

An Wasserflüssen Babylon

U řek babylónských,
tam jsme sedávali v zármutku

ve vzpomínkách na Sijón
a ze srdce plakávali.
S těžkým žalem jsme zavěsili
kithary a harfy na vrby,
tam, v v oné zemi,
kde jsme od nich museli denně
snášet mnoho hanby a potupy.

(Žalm 137)

Plorans ploravit

Za noci pláče a pláče,
po líci slzy jí kanou:
ze všech jejích milovníků
není nikdo, kdo by ji potěšil.
Všichni její druhové se k ní zachovali
věrolomně, stali se jejími nepřáteli.

(Pláč Jeremiášův 1, 2)

Civitas sancti tui

Svatá města tvá se stala pouští,
pouští se stal Sijón, pustou krajinou Jeruzalém. *(Izajáš 64, 9)*

O vos omnes

Ó vy všichni, kdo procházíte kolem,
obratte oči a pohledte:
Je snad nějaké utrpení podobné tomu mému?
Obratte své oči, všechny národy,
a pohledte na mé utrpení.

(Jeremiášův pláč 1, 12)

An den Wassern zu Babel

U řek babylónských,
tam jsme sedávali s pláčem
ve vzpomínkách na Sijón.
Své harfy jsme v té zemi pověsili
na vrby, které tam rostou,
kde nás nutili zpívat ti,
kdo nás drželi v zajetí
a z našeho nářku se radovali :
„Zapívejte nám některou píseň sijónskou!“
Jak bychom mohli zpívat píseň Hospodinovu
v cizích zemích?
Zapomenu-li na tebe, Jeruzaléme,
jako bych zapomněl na svou pravici.
Jazyk ať mi přilne k patru,

nebudu-li si tě připomínat
a kdyby Jeruzalém mi neměl zůstat
největší radostí.

Pane, připomeň dětem Edómu
den Jeruzaléma, kdy volaly:
„Zbořte ho, zbořte až do základů.“
Padlá dcero Babylonu,
dobře tomu, kdo ti odplatí za to,
cos spáchala nám.
Dobře tomu, kdo se chopí tvých dětí
a roztříští je o skálu.

(Žalm 137)

In exitu Israel

Když vyšel Izrael z Egypta,
Jákobův kmen temné řeči,
stala se Juda jeho svatyní,
Izrael vladařstvím.

Moře to vidělo a dalo se na útěk,
Jordán se obrátil zpět,
hory poskakovaly jako berani
a kopce jako jehňata.

Co je ti, moře, že prcháš?
A ty, Jordáne, proč se obracíš?
Hory, proč poskakujete jako berani,
a vy, kopce, jako jehňata?

Chvěj se, země, před přítomností Páně,
před přítomností Boha Jákobova.
On proměňuje skálu v jezero,
křemen v prameny vod.

(Žalm 114)

Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.
Jak bylo na počátku, tak je i nyní
i vždycky a na věky věků. Amen.

překlady: Vlasta Reittererová, 2025